

א) לעיל עו. לקמן ק"ח.
ב) [לעיל ק"ב וע' מוס'
לקמן ק"ב: ד"ה שכי
שטעות מה: א] ו[לקמן
ק"ב: ד] ר"ל מ"מ
ג) [ד"ה משום
אמר ד"ה ה' שמואל,
ו[ע"ז: ח] ו[לקמן ק"ב],
ט) ו[קרא י"ט] ו[לקמן
ק"ב: א] ו[ע"ז: א]

הגהות הב"ח
(א) ג"כ כ"ה שמואל ועשה
הללו:

מוסף רש"י
שכיר בזמנו. חס מצבו
בתן זמן גימתי (שבועות
חז) נשבע ונטול. חס
כיום ש"ל ממלכתו מצבו,
נשבע שלא קבל ונטול, שזה
אחד מן השבועים שטען
האמורים במסכת שבועות
(מד): שנקט לו חכמים
דקוליה לשבועה מנעל
הבית ודעיה אשכיה משום
דבעל הבית טרוד בשפועלו,
וכסבור שנתן לה כשנתן
לחבירו, אבל בעלמא אפילו
כיום זמנו לאתן לומר
פרעמתך כבר ונשבעת
הסתם שהעילו חכמים על מי
שאינו מודה בתפלתו (וע"ל
א"ר).

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא ק"א.

וזה לפי שאין פעולתו עליו. ולא קרינא ציה פעולתו אתך: ואימא
לכו וכו'. דאי לא משתלימנא לא עברנא: אגרי להדי. כשהיה
האחד לריך לפועלים חבירו פוסק עמהן ואמר להן שכרכם על
צעל הבית: בני שוקאי דסורא. צעלי צמיס של סורא שאין
מגיעין למעות עד יום השוק: לא
עברי. על שכן פועלין: מידע ידעי
דעל יומא דשוקא סמכי. להגיע
למעות הלך אפילו אית ליה מעות
גביה לא עבר לדעתא דהכי איתגר
ליה וכיון דמיומא קמא לא עברי מו
לא עברי כדאמרין לעילא) שאינו עובר
עליו אלא צקר ראשון: אכל משום
בל שפאה עובר. מיוס השוק ואיך:
שכיר שעות דיוס. שנשכר לו מן
הבקר עד חלות: גובה כל היום.
דהא כלתה שכירותו מחלות ואיכא
בלל תבא: שכיר שעות דלילה גובה
כל הלילה. ולכשיעלה עמוד השחר
עובר משום כל תלין דהא נשתבצ
לו קודם לכן: ושמואל אמר שכיר
שעות דיוס הוא גובה כל היום.
כדאמרת ואין לילה הולך אחר יום
אבל שכיר שעות דלילה גובה כל
הלילה וכל היום שהיום הולך אחר
הלילה הואיל ושכירותו כליל יום זה
ולא דמי לשכיר יום דאתמול שאינו
גובה אלא כל הלילה: מן שכיר
שעות גובה כל הלילה וכל היום.
בשלמא שמואל מוקי לה בשכירות
שעות דלילה אלא רב צמאי מוקי
לה: ללדין. והכי קאמר שכיר שעות
יש שגובה כל הלילה ויש שגובה כל
היום וכדאמרי אה: ילא כלילא וכו'.
אלמא הואיל ומסכה פעולתו כלילה
הוא ליה שכיר שעות דלילה וקמי
גובה כל הלילה וכל היום: משום לא
תגזול. דהא אוקמייה צאיזו נשך
(דף סא). לכובש שכר שכיר דאי גזל
ממש מלאו דריבית ואוהא נפקא:
פ' שמוס. חמשה לאוין לא תעשוק
את רעך ולא תגזול ולא תלין ולא
תעשוק שכיר עני ואציון ציומו תתן
שכרו ולא תבוא עליו השמש ועשה
ציומו תתן: שם שפירות. כולוהו חזק
ודאי לא משכחת לה אלא הכי קאמר
בצירות כל השמות הללו בשם שכירות
הן יש מהן בשכירות לילה ויש מהן
בשכירות יום: גזל משמע שאנסו
צידו מידו ממש טפי מעושק דכתיב
(שמואל ב כג) ויגזול את החנית מיד
המלרי וכן צבעלי שכם (שופטים ט)
ויגזלו את כל אשר יעבור עליהם
דכרך: מתקיף לה רב שפט. על
כרחיך עושק דקא כפר ליה הוא
מדחייביה עליו בתורת כהנים קרבן
שבועה דכתיב (ויקרא ה) וכחש
בעמיתו בפקדון או בתשומת יד וגו':

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא ק"א.

אמר ליה לשמעיה ז"ל אגיר לך פועלים. לא משום שהיה דעמו
לדחות אלא היה ירא שלא יהא פנוי ליתן להם ואפילו
משום כל תשעה לא היה עובר כיון שהוא עוסק במלאכה אחרת:
מתקיף לה אביי איזהו גזל בו. תימא וכו' לא ידע אציי לרב
שעת מוקי לה צאודי ליה והדר כפריה
וי"ל דכפר אציי דאית לן לאוקמי גזל
דומיא דעשק וכי היכי דלא קאי
וכחש לעושק לא קאי נמי אגזל אלא
תחילת גזל דקרא ותחילת עושק הוא
כיחוש ולא דייק כדדייק רב שעת
בסמוך דהכא כתיב או בגזל והכא
כתיב או עשק בלא צ"ח:
או עשק בתיב. לא גרסינן שעשוק
כבר: ולמאן חלקן הכתוב
לעבור עליו בשני לאוין. לאו משום
דכתיב גזל ועשק שניה בלשון דייק
אלא משום דכתיב מרי לאוין תימא
בשלמא הכא חילקן כדי לעבוד עליו
בשני לאוין אבל גבי אשם גילות למה
נכתבו שניהם או בגזל או עשק:
מאחך
כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה ושמואל אמר שכיר שעות דיום
גובה כל היום ושכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום תנן שכיר שעות
גובה כל הלילה וכל היום תיובתא דרב אמר לך רב לצדדין קתני שכיר שעות
דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה תנן היה שכיר שבת
שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יוצא ביום גובה כל היום יוצא בלילה גובה
כל הלילה וכל היום אמר לך רב תנאי היא דתניא שכיר שעות דיום גובה
כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה דברי ר' יהודה ר"ש אומר
שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל
היום מכאן אמרו יכל הכובש שכר שכיר עובר בה' שמוות ו) הללו ועשה
משום יבל תעשוק את רעך ומשום יבל תגזול ומשום יבל תעשוק שכיר
עני ומשום יבל תלין ומשום יביומו תתן שכרו ומשום ילא תבא עליו השמש
הני דאיכא ביממא ליכא בליליא דאיכא בליליא ליכא ביממא אמר רב חסדא
שם שכירות בעלמא איזהו הוא עושק ואיזהו גזל א"ר חסדא לך ושוב לך
ושוב זה הוא עושק יש לך בידי ואיני נותן לך זה הוא גזל מתקיף לה רב
ששת איזהו עושק שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון דקא כפר
ליה ממונא אלא אמר רב ששת נתתיו לך זהו עושק יש לך בידי ואיני
נותן לך זה הוא גזל מתקיף לה אביי איזהו הוא גזל שחייבה עליו תורה
קרבן דומיא דפקדון בעינן דקא כפר ליה ממונא אלא אמר אביי לא שכרתוך
מעולם זה הוא עושק נתתיו לך זה הוא גזל ולרב ששת מאי שנא עושק
דקשיא ליה ומאי שנא גזל דלא קשיא ליה אמר לך גזל דגזליה והדר
כפריה אי הכי אפילו עושק נמי דהדר כפריה הכי השתא בשלמא התם כתיב
או בגזל מכלל דאודי ליה מעיקרא אבל גבי עושק מי כתיב או בעושק
או עשק כתיב שעשקו כבר רבא אמר זה הוא עושק זהו גזל ולמאן חלקן
הכתוב לעבור עליו בשני לאוין: מתני' אחד שכר אדם ואחד שכר
בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בו משום
לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר אימתי בזמן שתבעו ילא תבעו
אינו עובר עליו והמחהו אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר עליו
שכיר בזמנו נשבע ונוטל ע) עבר זמנו אינו נשבע ונוטל ב) אם יש
עדים שתבעו (בזמנו) הרי זה נשבע ונוטל יג) תושב יש בו משום ביומו
תתן שכרו ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר: ג) מני
מתני' לא תנא קמא דמאחך ולא רבי יוסי ברכי יהודה מאי היא דתניא

עין משפט
נר מצוה

ק"א א מ"י פ"ח מהל'
שכירות הל' ד סמג
לאוין קפא טושי"ע ח"מ
ס"י שלט ספיק' ז:
ק"ב ב טושי"ע שם ספיק'
ט:
ק"ב ג מ"י שם הלכה ב
טושי"ע שם ספיק' ד:
ק"ד ד מ"י שם טושי"ע
שם ספיק' ב:
ק"ה ה מ"י פ"ח מהל'
גולה ואכדיה הל' ג
ד סמג לאוין ק"ו טור
טושי"ע ח"מ ס"י שט ספיק'
ז וספיק' ח ודלא כסוגין
וע"ש:
ק"ו ז ו מ"י שם פ"ז
הלכה א והלכה ב
סמג עין עג:
ק"ז ח מ"י פ"ח מהל'
שכירות הלכה א סמג
לאוין קפא טושי"ע ח"מ
ס"י שלט ספיק' א:
ק"ח ט י ב מ"י שם הל'
ד טושי"ע שם ספיק'
מ"י:
ק"ט ל מ ל מ"י שם הל' ו
וישין בהשגות
וימגיד משה סמג שם
טור טושי"ע ח"מ ס"י פט
ספיק' ג:
ק"ב נ מ"י שם הלכה א
סמג שם:

תורה אור השלם

1 לא תעשוק את רעך
ולא תגזול לא תלין
פעלת שכיר אתך עד
בקר: ויקרא יט יג
2 לא תעשוק שכיר עני
ואציון מאחך או מגרך:
אשר בארריך בשעריך:
דברים כד יד
3 ביומו תתן שכרו ולא
תבוא עליו השמש כי
עני הוא ואציון הוא נשא
את נפשו ולא יקרא
עליך אל יי ויהיה בך
חטא: דברים כד טו
4 אל תאמר לרעך לך
ושוב וקח אתן ויש
משלי ג כח
אחך: ב"ב
5 נפש בן תחטא ומעלה
מעל בני ובחש בעמיתו
בפקדון או בתשומת יד
או בגזל או עשוק את
עמיתו: ויקרא ה כא

מאחך

לא שכרסין מעולם. לא דמי
לגזל כי נתתיו לך דהא מודי ליה דעבד
בדהיה וקא גזל ליה: הא איהו נמי גבי
קרבן שבועה כתיב וחי לא כפר שבועה
היכא: דגוליה והדר כפריה. כל זמן
שלא תבעו צ"ד אלא צינו לצין עצמו
היה גזלו ואומר איני נותן לך וכשתבעו
לך שבועה היכא כגון דהדר כפריה:
הכי גרסינן הכי השתא בשלמא תתן שכרו
ויש בו משום לא תלין פעולת שכיר
אתך עד בוקר אימתי בזמן שתבעו
ילא תבעו אינו עובר עליו והמחהו
אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר
עליו שכיר בזמנו נשבע ונוטל ע) עבר
זמנו אינו נשבע ונוטל ב) אם יש עדים
שתבעו (בזמנו) הרי זה נשבע ונוטל
יג) תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו
ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר
אתך עד בקר: ג) מני מתני' לא תנא
קמא דמאחך ולא רבי יוסי ברכי יהודה
מאי היא דתניא

מאחך

קיא: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

א) [מגינה יד: ט] ס"א
 ותיק דמאריך ור"י ב"י הא
 רעך מאי עבדי ט"ו ועין
 רש"י, א, ב, ס"א: נכרי נכרי,
 ד) בס"א נוסף: וקסבר גזל
 גזי מותר, ט) [לעיל כג,
 ו) [דברים כד, ו] [שם],
 ח) [ג"א דת"ק, ט] [ועי'
 מוס' לעיל סא, ד"ה
 לעמוד].

מאריך פרט לאחריים. תימה אמאי אינטריך למעוטי עכו"ם מנגר מושב נפקא דדוקא גר מושב ולא עכו"ם ועוד תימה אמאי אינטריך למיכתב גר דק גר מושב נפקא דכ"ש גר דק וליכא למימר דלי לאו דכתיב גר דק הוה מוקמינן בשערין לגר דק דבשערין לא משמע אלא גר מושב שאוכל נבילות דומיא (דברים יד) לגר אשר בשערין דמתנה ואלה: **מגדך** זה גר צדק, תימה אמאי אינטריך למימר גר דק דמאריך נפקא דגר דק אחיך לכ"ע רבני יהודה ולרבנן דפליגי בהחובל (ב"ק דף ק"ט פ"ג) גבי אין לעבדים נשאת דיש לו אחוה ואחין הוא במצות ו"ל דשאי הכא דכתיב מאריך דמשמע ממוצא שפאריך כדלרש"י (ב"ק דף ק"ט) מקרב אחיך אי נמי מאריך ולא כל אחיך כדלרש"י קדושין (דף ק"ד) מן העוף ולא כל העוף והוה ממעטינן גר אי לאו דכתיב גרך אכל בלוי וכו' (לעיל דף ע"א) גבי רבית דרש גר זה גר דק קשיא לר"י אמאי אינטריך פשיטא דמה לי ישראל מה לי גר דק וכי בכל המצות אין גר דק בכלל ישראל וכן קשה דומינן כתיב לאזרח ולגר וימנין דלא כתיב ומ"ש:

ב שבארצך. ולא מוקמינן ליה למעוטי מונה לארץ דמוצא הגוף היא ואינה מליה בארץ:

ורבי יוסי ברבי יהודה לא יאריך שכיר שכיר. ובפ"ק דקדושין (דף י"ד) דלא משכח תנא דלא יליף שכיר שכיר היינו דוקא גבי עבד עברי משום דסבר דהוה דהכא לא מופנה והאי מופנה: **ואי אשמעינן גזי משום דלא טרח.** לא הוה נריך להאי כריכותא דאי לא כתיב אלא חד אפילו לא תגזול הוה מוקמינן לה בעושה דמשמעיה ציה קרא כדלמך באיזהו נשך (לעיל סא) וס"ד לעמוד) אכל השתא דכתיבי תרייהו מוקמינן לה בגזל עובד כוכבים באינו ענין אלא משום דמשכח כריכותא אפי' מייעטיה צהדיא מגזל לא הוה שמעינן עשקי:

ורבי יוסי בר' יהודה האי לא תלין אתך מאי עביד יאה. תימה דרשות ומנאמי כתוב כמדומה צמוס' רבינו אלחנן דהכא משכיר קצבי מאי עבדי ליה דהוי ליה למיכתב לא תלין פעולתו אתך:

לכצור אשכול אחד. היינו שכיר שעות נראה לר"י דאינטריך למיכתב משום דשכיר משמע שכיר יוס או חזי יוס שאין רגילות להשכיר פועלים אלא ליוס או לחזי יוס אכל לכל דהו לא אי נמי אינטריך לאשמעינן דאפילו שכרו לצור אשכול אחד ואכלו אפילו הכי עובר עליו:

אשמעינן עושקו משום דלא צריכא ורבי יוסי ברבי יהודה האי לא עביד ליה מיבעיא ליה לכדרב אסי דאמר רב אסי אפילו לא ואידך² מואליו הוא נושא את שוה לא גמיר: אלא לצור אשכול אחד. כלומר שכיר שעות: מואליו הוא נושא את

לא תעשוק שכיר עני ואציון מאריך: זה גר אוכל נבילות. דכתיב ציה שערין (דברים יד) לגר אשר בשערין תמננה ואלה: **וכן.** על שכן ישראל ועל שכן צהמה וכלים וגר מושב: **עובר בכל השמות הללו.** צין הכתובים כאן וצין האמורים צמורת כהנים דיליף גזירה שוה לאיתויניהו הכא כדלקמן: **יש צהם משום כל תלין.** האמור צמורת כהנים והוא הדין ללא מעשוק ולא תגזול דכתיב גזיה. ומייהו של שכיר יוס ליתיה צמיר לילה: **ר' יוסי בר' יהודה וכו'.** לקמן מפרש לה: **אין צהם אלא משום לא תעשוק שכיר וגו'.** דכתיב ציה בארץ¹ דמרבצי צהמה וכלים אכל ציומו תמן שכרו אע"ג דקמין ליה לא ולקמן מפרש טעמא: קשיא גר מושב דמתניתינן תמן אין צו משום כל תלין האמור צמורת כהנים וצבריימא קתני כולן עוברים בכל השמות הללו: קשיא צהמה וכלים. דקתני מתני' יש צהם משום ציומו תמן שכרו ומשום לא תלין ור' יוסי בר' יהודה סבר אין צהן אלא משום לא תעשוק דמשום תורה ואפילו משום ציומו וגו' דקמין ליה לא: גר מושב יש צו משום ציומו סתן שכו. וכל סתן משום לא תעשוק שכיר דבגויה כתיב בשערין: **ואין צו משום לא תלין.** דמורת כהנים וכן משום לא תעשוק ולא תגזול דת"כ. והאי דנקט הני משום דמפרשי צהו שכיר יוס ושכיר לילה ור"ק יש צו משום ציומו תמן שכרו דמשמע גבי שכיר לילה ואין צו משום שכיר יוס: **גמר שכיר שכיר.** כתיב הכא לא תעשוק שכיר וכתיב בשכיר יוס לא תלין פעולת שכיר מה כאן גר מושב צהמה וכלים איתרביי אף צת"כ נמי גר מושב צהמה וכלים: לא גמרי. הלכך דמורת כהנים ליתנהו לא צהמה וכלים ולא בגר מושב: **משום דציומו סתן שכו.** ליחייב דהך סמין ליה דבקרר דלעיל כתיב מאריך: **להקדים עני לעשיר.** נשכרו שני פועלין אחד עני ואחד עשיר ואין צידו ליתן אלא לאחד מהן העני קודם: **אציון.** מעונה מעני ולשון אציון האוצה ואינו משיג מה שנפשו מתאוה לכל טוב. ואשמעינן קרא דעני קודם לאציון משום דעני כסוף למיתצעה אף על גב דלרין: **אכל אציון.** הורגל לצושת ולא כסוף למיתצעה: **ואי אשמעינן עשיר.** דלקדמיה עני משום דלא נריך ליה העשיר לשכר כמו העני: **אכל אציון דלרין ליה.** טפי מעני אימא דליקדמיה לעני קמ"ל דעני קודם דלרין ליה וכסף למיתצעה: **וסנא דידן.** וכן דבי רבי ישמעאל דלמרו תרייהו צהמה וכלים אכולהו וגר מושב לית להו דת"כ אי גמיר ג"ש אפילו גר מושב נמי ליחייביה משום שכיר יוס: **סתן.** קרא יתירא הוא: **שפעולתו אתך.** ואפילו צהמה וכלים: **רעך.** צהך דמורת כהנים כתיב לא תעשוק את רעך: **עשוק.** שכר שכיר: **גזלו.** גזילה ממש: **ור' יוסי האי אתך מאי עבדי ליה.** דמרבצי מיניה תנא דידן צהמה וכלים אף על גב דגזרה נפשו. כל שיעבד עכמו עליו: ואידך

1 לא תעשוק שכיר עני ואציון מאריך או מגדך אשר בארצך בשערין: דברים כד יד
 2 ציומו תמן שכרו ולא תגזול עמו ואלו השמות הללו עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו ולא יקרא עליך אל יי ויהיה יך חטא: דברים כד טו
 3 לא תעשוק את רעך ולא תגזול את תלין פעולת שכיר אתך עד בקר: ויקרא יט יג

חזר